

Перспективи подальших досліджень ми бачимо у розробці психокорекційних програм щодо зниження рівня тривожності молодших школярів.

Список використаної літератури.

1. Горбатов, Д.С., (2003), Практикум по практическому исследованию: Учеб. Пособие, Издательский дом «БАХРА-М», Самара, 272 с.
2. Захаров, А.И., (2000), Происхождение детских неврозов и психотерапия, Изд-во ЭКСМО-Прес, Москва, 448 с.
3. Прихожан, А.М., (2007), Психология тревожности: дошкольный и школьный возраст, Спб.: Питер, 280 с.

ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ НА КОГНІТИВНУ СФЕРУ ОСОБИСТОСТІ

УДК 159.95

*Томин Я. С.,
студент спеціальності 053 «Психологія»,
освітнього рівня «Магістр»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Тематика інформаційних технологій та їх впливу на суспільство і людину на сьогоднішній день є, мабуть, найпопулярнішою з усіх сфер життя людини. Наукова діяльність і виробництво здійснюються за допомогою ІТ-технологій. Бізнес щораз вигадує нові способи заробітку у цій сфері. Суспільство і звичайна людина, яку дедалі частіше називають «споживачем», шукають нових способів і засобів для розваг, проведення дозвілля, комунікації, самоствердження та самовиявлення.

Навряд чи знайдеться той, хто заперечуватиме вплив інформаційних технологій, зокрема технології Інтернет, на людину та суспільство в цілому. Найраціональніше рішення – дослідити і з'ясувати, які вигоди та небезпеки несе в собі новий формат комунікацій, як він впливає на наше мислення та сприйняття світу.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. Наразі тема Інтернету, що впливає на особистість, її розвиток та формування, особливо, коли це стосується дітей та підлітків, активно розглядається науковцями всього світу. Наприклад, вплив на мислення, сприймання та пам'ять досліджували Ferguson С., Matthew Fisher, Amanda Ferguson, File, Т., Ward, А. F. Зінченко О. В., Кузнецов А. В., Фельдман А., Бабанін Л.Н. та ін.

Увагу спілкуванню, комунікативним здібностям, проблемі конфліктів та цькування приділяли у своїх працях: Skovholt К.,

Valkenburg P., Mesch G., Raskauskas J., Wolak J. Засекін А.А., Дмитрієва Д.С. та ін.

Загалом уже проведено чимало досліджень та експериментів з цієї проблеми. На черзі систематизація та узагальнення знань, а також розробка дієвих методик щодо покращення рівня освіченості суспільства у цьому питанні, умінь користуватися інформацією, застосовувати критичне мислення та використовувати Інтернет.

Метою наукової публікації є висвітлення особливостей впливу Інтернету та інтернет-комунікацій на когнітивну сферу особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження. На наше глибоке переконання однією з глобальних небезпек сучасного Інтернету є перенасиченість інформацією (далеко не завжди корисною та достовірною).

Одним із феноменів, який відбувається у такій ситуації, є щира переконаність людей у тому, що ми володіємо широким спектром знань, які виходять далеко за рамки нашої професійної, сімейної чи соціальної діяльності. Ми переоцінюємо об'єм знань, який насправді маємо. Термін «транзактивна пам'ять», який пояснює ситуацію, коли ми маємо інформацію про джерело знань (наприклад наш сусід, колега по роботі, інтернет-ресурс), але не самі знання, був уперше запропонований Деніелом Вегнером у 1985 році у відповідь на теорію «групової свідомості» (Matthew Fisher, 2015).

Метью Фішер та його колеги вирішили експериментально дослідити, як саме використання мережі Інтернет впливає на самооцінку знань, якими володіє людина (Matthew Fisher, 2015). У семи експериментах брали участь від 138 до 302 осіб віком, в середньому, від 29 до 33 років. У першому експерименті учасникам, поділеним на дві групи, було запропоновано відповісти на питання з умовою, що перша група повинна використовувати Інтернет для пошуку відповідей, друга – тільки власні знання. Після цього учасникам запропонували оцінити власні знання із заданих раніше питань. Як результат – опитувані першої групи були більш упевнені у своїх знаннях, ніж учасники другої. Подальші експерименти підтвердили, що рівень самооцінки знань зростає після використання мережі Інтернет. Упевненість у своїх знаннях зростає незалежно від обмежень ресурсів для пошуку в Інтернеті або ж навіть за відсутності прямої відповіді на запитання чи будь-якого результату взагалі (Matthew Fisher, 2015).

Залежність між поняттєвим мисленням і характеристиками інтернет-спілкування досліджував на прикладі підлітків 13-15 років Зінченко О.В. Він виявив, що такі операції поняттєвого мислення, як узагальнення та абстрагування, пов'язані з частотою використання аудіо - та відеофайлів 13-річними, і це вказує на важливість для них емоційно-чуттєвого забарвлення інформації, яку вони отримують. На необхідність самовираження та експресії почуттів також вказує позитивна кореляція між операціями логічності умовиводів та використанням «смайлів», які

надають інформації емоційного забарвлення для точнішого відображення сенсу написаного. Також відмічений негативний вплив низької інтенсивності бесіди при наявності мережевої лексики, на розвиток поняттєвого мислення. У 14-річному віці спостерігається зменшення кореляції між операціями поняттєвого мислення та віртуальним спілкуванням. Ця тенденція продовжується і у вибірці 15-річних підлітків, що свідчить про незалежність розвитку поняттєвого мислення від спілкування «онлайн».

Отримані О.В. Зінченком результати допомагають дещо прояснити питання «негативного впливу» Інтернету і спілкування в соціальних мережах на молоде покоління і можуть бути свідченням того, що шкоду або користь Інтернет приносить нам в залежності від того, як і з якою метою ми його використовуємо (Зінченко, О.В., 2016).

Іноді сфера інформаційних технологій відкриває перед нами нові можливості дослідження особистості. Саме такою можливістю і скористалася Н.В. Богачева. В її дослідженні зроблено висновок про когнітивно-стильові відмінності геймерів один від одного та від контрольної групи, члени якої не грають в комп'ютерні ігри. Виявлено, що геймери більш полenezалежні та рефлексивні, ніж люди, що не грають у комп'ютерні ігри. Більшу схильність до ризику у грі проявляють чоловіки-гравці онлайн-ігор. Геймери мають меншу схильність до емпатії, ніж контрольна група (не граючі особи). Полenezалежний когнітивний стиль більше проявляється у гравців, які грають в офлайн-ігри (Богачева, Н.В., 2015).

Висновки. Отримані результати дозволяють стверджувати, що гра у комп'ютерні ігри, в тому числі онлайн-ігри, призводять до змін у когнітивній сфері людини. Такі ігри задовольняють такі потреби людини, як комунікація, пошук односторонців, жага до пригод, але водночас й негативно впливають на сприйняття навколишнього світу, мають здатність пригнічувати почуття, знижувати рівень емпатії. Нині спілкування у мережі є невід'ємною частиною життя, а тому потрібно виховувати культуру спілкування онлайн. Ігри, як невід'ємний атрибут віртуального життя дедалі більшої кількості людей, можна використовувати для виокремлення індивідуального когнітивного стилю особистості, адаптувати для використання їх у навчальному, а також науково-дослідницькому процесі.

Перспективи подальших досліджень можуть полягати у дослідженні залежності рівня задоволення особистістю інтелектуальних, комунікативних та емоційних потреб від способів, засобів, частоти та інтенсивності використання нею технологій Інтернет; динаміки змін у ставленні її до інформаційних технологій у процесах філогенезу та онтогенезу.

Список використаної літератури.

1. Matthew Fisher, Mariel K. Goddu, Frank C. Keil, (2015), Searching for Explanations: How the Internet Inflates Estimates of Internal Knowledge, *Journal of Experimental Psychology: General*, No. 3, 674–687.
2. Зінченко, О. В., (2016), Емпіричне дослідження зв'язку поняттєвого мислення підлітків із характеристиками інтернет-спілкування, *Науковий вісник Херсонського державного університету, Серія : Психологічні науки, Вип. 1(2).*, с. 34-38, [Електронний ресурс] [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2016_1\(2\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2016_1(2)_8).
3. Богачева, Н. В., (2015), Индивидуально-стилевые особенности взрослых игроков (на материале компьютерных игр) автореф. дис. на соиск. уч. степени канд. псих. наук : спец. 19.00.01 «Общая психология, психология личности, история психологии», Москва, 36 с.

РЕФОРМА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОНТЕКСТ

УДК 159.371.263

*Томчук М. І.,
доктор психологічних наук,
професор, завідувач кафедри психології,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність проблеми. В концептуальних засадах реформування шкільної освіти передбачається гуманістичний підхід до навчання, збереження цінностей дитинства, створення адекватного навчально-предметного середовища, психологічного комфорту та сприяння розвитку творчості учнів. В контексті цього запропоновані нові підходи, організаційно-методичні заходи щодо реформування початкової освіти, які дещо по-різному тлумачаться педагогами, батьками. Часто за організаційно-педагогічними, методичними інноваціями щодо трансформацій в освіті не помічається глибокий психологічний сенс такої суспільно-значущої діяльності. Саме тому **метою нашої роботи** є теоретико-методологічне, психологічне обґрунтування окремих нововведень, яких має зазнати українська початкова школа в найближчі роки.

Виклад основного матеріалу. У програмі реформування початкової освіти з'явилась низка нових понять, категорій, які, як засвідчує проведене нами опитування педагогів, що проходять підвищення кваліфікації у Вінницькій академії неперервної освіти, по-різному ними розуміються, тлумачаться, часто не усвідомлюється їх психологічна сутність. Це стосується, зокрема таких дефініцій як «компетентність і компетенції», «інклюзивна освіта», «навчальні центри», «психологічно безпечне середовище», «комфортне середовище» та ін.